

Ki kezelheti a gépjárműemelőt?

A címben feltett kérdés évek óta vissza-visszatérő vitát vált ki minden érintett fél részéről. Az alábbiakban igyekszem összeszedni, rendszerezni azokat az okokat, amelyek ezt a vitát kiváltják, és nyugvópontra nem juttatják. A végén természetesen elmondom a saját álláspontomat is.

Mit is értünk szervizemelő alatt? Az Emelőgép Biztonsági Szabályzat (továbbiakban: E.B.Sz.) megfogalmazása szerint: „A járműiparban használt emelőberendezés, amellyel megemelt jármű alatt személyek dolgoznak.” Nagyon lényeges dolog, hogy a megemelt jármű (teher) alatt kell munkavégzést végezni/végeztetni! A többi emelőgép esetében ki lehet (és ki is kell) zárni személyeknek a teher alatti tartózkodását. A szervizemelőknél ez nem megoldható, ezért a biztonsági berendezésekre szigorúbb előírások vonatkoznak.

MŰVELETEK ÉS JOGOSÚLTÁSOK

Nézzük végig, hogy a gépkocsi megemeléséhez milyen feladatok, munkaműveletek és ehhez milyen jogosultságok szükségesek. Az egyszerűség kedvéért a gyakorlatban igen nagy számban használt kétoszlopos csápos emelőn történő munkavégzést mutatom be. Normál esetben a javításra váró gépkocsi valahol a műhelyen kívül várakozik, tehát azzal valakinek be kell állnia. A kijelölt dolgozó a gépkocsival behajt a műhelybe és beáll az oszlopok közé úgy, hogy az autó mindkét oszloptól egyenlő távolságra legyen. Ez a rész a feladatnak nem emelőgép-kezelés, ehhez a tevékenységhez megfelelő kategóriájú vezetői engedély (jogosítvány) szükséges.

A következő feladat az, hogy a csápkarokat a gépkocsi emelési pontjai alá be kell hajtani, az emelőtányérokat be kell állítani. Ez a feladat rész még mindig nem emelőgép-kezelés, hanem teherkötözői feladat. Az E.B.Sz. szerint: „teherkötöző, aki a teher felerősítésére jogosult és ezzel a feladattal megbízták”. A gépjárműemelés során ennél a mozzanatnál lehet elkövetni a hibát, hibákat azzal, hogy nem megfelelő helyen támasztják alá a járművet. Nagyon komoly típus- és szerkezeti ismeret szükséges az idősebb, korrodált, valamint sérült járművek esetében a megfelelő alátámasztási pontok kiválasztásához. Fődarabok kiszerelese (motor, váltó stb.) esetén is figyelembe kell vennie az alátámasztást végzőnek, hogy a súlypont megváltozása következtében az autó megőrizze stabili-

tását, ne bukjon le az emelőről. Egyes járműgyártók a felemelt autót még hevederrel is biztosítatják a leesés ellen. A jelenlegi szabályozás szerint a kötöző kiképzése a gazdálkodó szervezetnél történhet, és csak arra a munkahelyre érvényes a vizsgája. (Régebben voltak országos érvényű kötözői vizsgák is.)

Ezt követően jön az emelőgép kezelése. Nagyon zárójelben kívánom megjegyezni, hogy nem tudom, mit takar ez a fogalom, mivel emelőgép-kezelőről, mint személyről találunk meghatározást az E.B.Sz. fogalom meghatározásai között, de, hogy mit jelent kezelni egy emelőgépet, az nincs leírva sehol sem. Én úgy gondolom, hogy az emelőgép-kezelés az egyenlő annak a működtetésével, a különböző funkcióinak a használatával. Ez a szervizemelő esetében, követve a fenti példát, annyit jelent, hogy a kezelőnek ki kell választania a fel és le gombok közül azt az irányt, amerre éppen mozgatni akarja az autót. A példa szerinti esetben az emelő az alsó végállásban van, és ha a dolgozó figyelmetlenségből a „le” gombot nyomja meg, rögtön rájön, hogy ez nem megfelelő, tehát a másik gombbal tesz kísérletet. A szervizemelők kezelése ebben a tevékenységben ki is merült. Sarkítva a kérdést, tehát erre a két gomb közül választásra kell az emelőgép-kezelői tanfolyamon 120 órában, jó sok pénzért megtanítani az autószerelő szakmunkást.

Honnan van hát a vissza-visszatérő véget nem érő vita? Sajnálatos módon a szabályozásból.

MIT ÍR AZ E.B.SZ. A SZEMÉLYI FELTÉTELEK KÖZÖTT?

5.1. Emelőgép-kezelő

Emelőgépet önállóan az a személy kezelhet, aki

- 18. életévét betöltött vagy szakmunkás,
- a feladat elvégzésére a vonatkozó jogszabály szerint előzetes és időszakos orvosi vizsgálat alapján alkalmas,
- rendelkezik az emelőgép kezelésére államilag elismert szakképesítéssel és a helyváltoztatásra is képes emelőgép esetében – ha azt maga vezeti – az ahhoz szükséges vezetői engedéllyel.

RENDELETEK RENGETEGE

Az autószerelő szakmunkások szakmai és vizsgakövetelményében (továbbiakban: SZVK) a következők olvashatók, a különböző időkben kiadott rendeletek alapján:

15/2008. (IV. 3.) GKM rendelettel kiadott SZVK-ban 51 525 01 1000 00 00 számon szereplő autószerelő

A szakmai követelménymodul azonosítója és megnevezése: 0675-06 Gépjárműjavítás I, valamint 1205-06 Gépjárműjavítás III.

A szint megjelölésével a szakmai készségek:

- 4 Olvasott szakmai szöveg megértése
- 4 Szakmai nyelvű hallott szöveg megértése
- 3 Kézi és gépi kötőelem-szerelő szerszámok
- 4 Mechanikai és villamos mérőeszközök
- 5 Gépjárműemelő készségi szintű használata
- 3 Köznyelvi szöveg hallás utáni megértése
- 3 Köznyelvi beszédképesség

Az 5-ös szint annyit jelent, hogy önállóan, bármikor, bármilyen körülmények között balesetmentesen képes végrehajtani az adott feladatot.

Ezt követően a 17/2010. (XI. 25.) NFM rendelettel kiadott SZVK-ban az autószerelő még mindig az 51 525 01 1000 00 00 számon szerepel, itt az előzőekben már említett követelmények vannak szó szerint leírva.

Majd megjelent a most érvényes 12/2013. (III. 29.) NFM rendelet, amelyik szintén a szakmai és vizsgakövetelményekkel foglalkozik. Itt már érdekes változások figyelhetők meg. Más lett a szakképesítés azonosító száma, ezen túl a 24 525 02 alatt vannak felsorolva a követelmények. De mivel moduláris követelmények vannak, melyek a 217/2012. (VIII. 19.) Korm. rendeletben jelentek meg, ezért kissé bonyolultabb megtalálni, hogy mit is kell tudni a szakképesítéssel rendelkező dolgozónak. Megfelelő mennyiségű időt és energiát (nagyon sokat) ráfordítva meg lehet találni itt is, hogy a szakmai ismeretek közé tartozik a „Gépjárműjavítás, anyagmozgatás, emelőgépek munkabiztonsági szabályai”. Az idézet a fent említett Kormányrendelet 10417-12 azonosító számú szakmai követelménymodulból származik.

ÁLLÁSPONTOM SZERINT...

Ebben az esetben teljesen jó és helyénvaló az „...emelőgépek munkabiztonsági szabályai” kitétel, hiszen mint az elején is írtam, a „fel” és „le” nyomógombok kiválasztása igazán nem kíván nagy szakmai ismereteket, annál inkább a kapcsolódó részek.

2013-ig (a most érvényes SZVK megjelenéséig) két azonos szintű jogszabály, azaz miniszteri rendelettel kiadott leírások szabályozták a területet, azonban a Kormányrendelettel

kiadott szakmai követelménymodulok magasabb szintű jogszabályban jelentek meg, ezért azt kell mérvadónak tekinteni.

TELJESEN JOGSZERŰ

Az eddig leírtak alapján az autószerelő szakmunkások emelőgép-kezelése álláspontom szerint teljesen jogszerű, mindenféle külön plusz emelőgép-kezelői tanfolyam és végzettség nélkül is, hiszen ez a szakma államilag elismert szakképesítés, és a szakmai képzés során a tanulókat a szakmai és vizsgakövetelmények szerint meg kell tanítani a szervizemelőkkel kapcsolatos munkákra. Ez természetesen nem mentesíti a munkáltatót az alól, hogy az új munkavállalóját a munkába állást követően a helyi viszonyokra dokumentáltan kioktassa, képzésben részesítse (kötzőképzés). A régebben ott dolgozó munkavállalók esetében viszont az időszakos munkavédelmi oktatás keretében kell szót ejteni az emelőgépekkel kapcsolatos feladatokról.

Azt nem idéztem a fentiekben, hogy az autószerelő szakmunkások képzésénél az eszköz- és felszerelésjegyzékben eddig minden esetben olvasható a gépjárműemelő.

MI VAN A TÖBBI AUTÓS SZAKMÁKKAL

Az eddigiekben az autószerelő szakmunkásokról írtam. Joggal vetődik fel a kérdés, hogy mi van egy másik autós szakmával? Pl. autóvillamossági szerelővel, gumijavítóval, karosszerialakattal stb. Ezeknél a szakmáknál nincs felsorolva a szakmai követelménymodulokban az emelőgépekkel kapcsolatos ismeretekre történő oktatás. Ezeknél a szakmáknál is nagyon gyakran (gumijavításnál, szerelésnél minden esetben) szükséges a jármű megemelése, ők viszont jogszerűen nem kezelhetnék a szervizemelőt.

Javasolom, hogy a fenti vitára adó állapot megszüntetésére: Az autójavítással kapcsolatos szakmunkásképzést végző oktatási intézmények legyenek jogosultak emelőgép-kezelői jogosítvány kiadására, természetesen a szervizemelőkre vonatkozóan. Kérdés, hogy ebben az esetben mi lesz a már régóta dolgozó szakmunkásokkal?

Az emelőgépek biztonságos üzemeltetésére vonatkozó szabályozásba (azért nem írom az E.B.Sz.-t, mert az új kiadás várhatóan más néven jelenik meg) pedig kerüljön be, hogy azoknál az emelőgépeknél, amelyek helyhez kötöttek és csak fel és le irányú mozgásuk van, a gépkezelőket előzetes és ismétlődő oktatásban kell részesíteni.

LESTÁR ZOLTÁN
okl. gépészmérnök
munkavédelmi szakmérnök
emelőgép műszaki szakértő